

Kraków, 26 kwietnia 2016 roku

Remigiusz Kijak
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie
Wydział Pedagogiczny
Instytut Pedagogiki Specjalnej
Pracownia Badań nad Seksualnością Osób Niepełnosprawnych
przy Katedrze Dydaktyki Specjalnej i Psychoedukacji

Autoreferat

I. Informacje podstawowe

Edukację na poziomie wyższym na kierunku pedagogika rozpocząłem w 1999 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (na ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy). W czasie studiów angażowałem się w pracę naukową i pracę na rzecz środowiska akademickiego. Za swoją działalność otrzymałem: stypendium Ministra Edukacji Narodowej na rok akademicki 2003/2004, stypendium naukowe rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, otrzymałem również nagrodę Primus Inter Pares w 2004 roku, zajmując 10 miejsce wśród najlepszych studentów w kraju. Swoje zainteresowania naukowe rozwijałem również w kołach naukowych działających na uczelni. Od trzeciego roku studiów związałem się z Katedrą Pedagogiki Społecznej. Wówczas rozpocząłem edukację na drugim kierunku – pracy socjalnej. Opiekę naukową nade mną objęła prof. zw. dr hab. Krystyna Marzec-Holka. Pod jej kierunkiem powstała moja praca magisterska i równolegle praca licencjacka. W 2004 roku po uzyskaniu tytułu magistra pedagogiki, rozpocząłem studia doktoranckie na Wydziale Pedagogiki i Psychologii macierzystej uczelni. W roku 2008 Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznało środki finansowe (grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „34 Konkurs o finansowanie projektu badawczego” nr 1494/B/HO3/2008/34) na badania związane z pracą doktorską, realizowaną pod opieką naukową prof. zw. dr hab. Krystyny Marzec-Holki. Tematy moich prac – magisterskiej i doktorskiej – ściśle łączyły w sobie dwie dyscypliny naukowe: pedagogikę specjalną i pedagogikę społeczną, zaś praca w zespole prof. Marzec-Holki zainspirowała mnie do podjęcia w moich badaniach tematów trudnych, mało poznanych, niewygodnych, jednak istotnych z punktu widzenia inkluzyjnego bytowania w społeczeństwie osób z niepełnosprawnością. Studia doktoranckie ugruntowały moją wiedzę z pedagogiki ogólnej, pedagogiki społecznej, pedagogiki specjalnej, socjologii i metodologii.

Podczas studiów realizowałem kursy kierowane przez m.in. z: prof. zw. dr hab. Teresę Hejnicką-Bezwińską, prof. zw. dr. hab. Lecha Witkowskiego, prof. zw. dr hab. Annę Brzezińską, ówczesnego kierownika studiów doktoranckich prof. zw. dr. hab. Stanisława Kowalika.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w dziedzinie pedagogiki, na podstawie dysertacji *Styl wychowawczy rodziców a doświadczenia seksualne młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym*, rozpocząłem pracę na stanowisku adiunkta w Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Poszukiwania badawcze kierowałem w stronę pedagogiki specjalnej, a szczególnie pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną. Rok po doktoracie wydałem pierwszą moją monografię *Seks i niepełnosprawność. Doświadczenia seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną*.

W tym czasie otrzymałem propozycję współpracy z Katedrą Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (obecnie Instytut Pedagogiki Specjalnej). Chcąc dalej kształcić się w tym kierunku, w 2010 roku stanąłem do konkursu na stanowisko adiunkta i od 1 października rozpocząłem pracę w Krakowie w Instytucie Pedagogiki Specjalnej UP.

Praca w Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego znacznie wzbogaciła moją wiedzę z zakresu społecznych i socjalnych aspektów funkcjonowania człowieka w obliczu zagrożenia, uwrażliwiła mnie na kwestie wykluczenia i marginalizacji osób i grup defaworyzowanych, zaś zatrudnienie w Instytucie Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego stało się szansą na bardziej pogłębione studia z zakresu pedagogiki specjalnej i pedagogiki seksualności osób z niepełnosprawnością.

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- 2003 rok – licencjat z pracy socjalnej (studia równoległe na drugim kierunku, 3-letnie studia licencjackie, stacjonarne) na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Temat pracy: *Miejsce instytucji domu dziecka w reformującym się systemie opieki całkowitej*
promotor: prof. zw. dr hab. Krystyna Marzec-Holka
- 2004 rok – uzyskanie tytułu magistra w zakresie pedagogiki specjalnej – resocjalizacja (5-letnie studia magisterskie stacjonarne) na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Temat pracy: *Uprzedzenia, jako zawężenie pola świadomości społecznej w stosunku do seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną*

promotor: prof. zw. dr hab. Krystyna Marzec-Holka

recenzent: prof. zw. dr hab. Jan Pańczyk

- 2008 rok – ukończenie 4-letnich studiów doktoranckich nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na Wydziale Pedagogiki i Psychologii
- 2009 rok – uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w dziedzinie pedagogiki (tytuł z wyróżnieniem) na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Temat pracy: *Styl wychowawczy rodziców a doświadczenia seksualne młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym*

Praca pod kierunkiem: prof. zw. dr hab. Krystyny Marzec-Holki

Recenzenci w przewodzie: prof. zw. dr hab. Stanisław Kowalik; prof. dr hab. Zbigniew Izdebski

- 2010 rok – kurs kwalifikacyjny pedagogiczny dla nauczycieli czynnych zawodowo w Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Bydgoszczy
- 2014 rok – studia podyplomowe z zakresu seksuologii klinicznej w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Warszawie

2. Informacje o zatrudnieniu

- Od 2004 roku do 2008 roku studia doktoranckie na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
- Od 2008 roku do 2009 roku asystent w Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
- Od 2009 roku do 2010 roku adiunkt w Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
- Od 2010 roku adiunkt w Instytucie Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
- Od 2014 roku kierownik Pracowni Badań nad Seksualnością Osób Niepełnosprawnych przy Katedrze Dydaktyki Specjalnej i Psychoedukacji w Instytucie Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

3. Działalność naukowa/osiągnięcia – krótka charakterystyka

Mój dorobek naukowy obejmuje 55 prac (44 artykuły naukowe – 16 przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora i 28 prac po doktoracie oraz 5 monografii autorskich i 6 prac redakcyjnych). Dwie moje prace ukazały się w czasopismach z listy Journal Citation Reports o łącznym Impact Factor (IF) 1,692. Łączna punktacja wszystkich moich prac według MNiSW na dzień sporządzania wniosku wynosi 278 punktów. Indeks cytowań moich prac według bazy Web of Science wynosi 6, a indeks Hirscha wynosi 4, zaś według Harzing Publish or Perish indeks cytowań moich prac wynosi 40, a index Hirscha 3. W bazie Google Scholar liczba cytowań moich prac wynosi 46 indeks Hirscha wynosi 4.

Jestem także autorem kilkunastu referatów przedstawionych na konferencjach polskich oraz kilku zaprezentowanych na konferencjach zagranicznych.

Od roku 2011 na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie organizuję cykliczne konferencje naukowe „Oblicza seksualności osób niepełnosprawnych – wątki rozproszone w pedagogice specjalnej”. Byłem również współorganizatorem międzynarodowej konferencji naukowej „Spektrum autyzmu – spektrum metod. Nauka i praktyka” Kraków, 6–7 grudnia 2013 r. Organizowałem również konferencję naukową „Edukacja Inklusywna w Szkole” 9–10 grudnia 2015 roku w ramach projektu naukowego „Inclusive Education: Socio-Psychological, Educational and Social Aspects”, Project number 2014-1-LT01-KA200-000595.

W roku 2015 realizowałem miesięczny staż naukowy w Litewskim Uniwersytecie Edukologicznym na Wydziale Studiów Edukacyjnych. Obecnie jestem koordynatorem i badaczem w dwóch międzynarodowych projektach badawczych. W sumie realizowałem 5 projektów międzynarodowych, a w 2 byłem ekspertem.

Jestem również członkiem kilku towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego o. Kraków, Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego oraz Polskiego Towarzystwa Pedagogiki Specjalnej. Od 2015 roku jestem członkiem Rady Naukowej Instytutu Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie i członkiem Zespołu Oceniającego tejsze Rady.

Dorobek naukowy, który przedstawiam w niniejszym autoreferacie, dotyczy kilku wątków problemowych:

- współczesnych orientacji w studiach nad seksualnością osób z niepełnosprawnością, rozwoju psychoseksualnego osób z niepełnosprawnością intelektualną, doświadczeń i funkcjonowania seksualnego osób z niepełnosprawnością intelektualną,

- aspektów dotyczących starzenia się i seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- przystosowaniem do ról dorosłości przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną – ról powszechnie zarezerwowanych dla osób pełnosprawnych – partnerstwa, małżeństwa i rodzicielstwa.

W swoich badaniach staram się podejmować trudne badawczo tematy, począwszy od tych związanych z intymnością, seksualnością, aż po kwestie związane z budowaniem intymnych relacji przez osoby z niepełnosprawnością. Przedstawiony do oceny dorobek to rezultat prawie siedmiu lat intensywnych badań, których wyniki zostały opublikowane w artykułach naukowych, monografiach i pracach redakcyjnych.

Znaczącą część mojego dorobku naukowego stanowią prace dotyczące seksualności osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną. Już w trakcie studiów zainteresowałem się problematyką doświadczeń seksualnych osób o obniżonej sprawności intelektualnej i poszukiwaniem związków tych doświadczeń z czynnikami indywidualnymi i zewnętrznymi. Efektem tych zainteresowań była praca doktorska dotycząca doświadczeń seksualnych młodych kobiet i mężczyzn z głębszą niepełnosprawnością intelektualną i powiązań tych doświadczeń z postawami wychowawczymi rodziców. Moja praca doktorska zainspirowała mnie do poznania i dalszego studiowania zagadnień związanych z seksualnością osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, czego efektem była praca opublikowana w 2010 roku pod tytułem *Seks i niepełnosprawność. Doświadczenia seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną*. W pracy tej przedstawiłem seksualność jako dynamiczny atrybut ludzkiego życia, który ewoluuje w procesie rozwoju psychoseksualnego, bez względu na występowanie dysfunkcji rozwojowych. Zarówno u osób pełnosprawnych, jak i z niepełnosprawnością intelektualną rozwija się potrzeba seksualna, pojawiają się pragnienia seksualne i chęć ich realizacji. Konkluzją pracy było stwierdzenie, iż osoby z niepełnosprawnością intelektualną mają potrzeby seksualne, jednak z uwagi na brak oddziaływań edukacyjnych mają też niewielki poziom wiedzy z tego zakresu, a tym samym ich doświadczenia seksualne są ograniczone, częściej mogą doświadczać zachowań przemocowych, częściej mogą być narażone na wykorzystanie seksualne. Wspomniana publikacja stała się w dalszym etapie mojej pracy naukowej podwaliną do pogłębionych badań dotyczących rozwoju psychoseksualnego osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W kolejnej książce, wydanej w 2014 roku, pod tytułem *Seksualność człowieka z niepełnosprawnością intelektualną a rodzina* starałem się udowodnić na podstawie rozległego materiału empirycznego, że osoby z niepełnosprawnością intelektualną przechodzą

różne stadia rozwoju seksualnego, na różnych etapach i w różnych warunkach życia mają różne potrzeby seksualne, możliwości i ograniczenia. Podstawowym problemem badawczym, który postawiłem sobie w tej pracy, było pytanie, jaki jest poziom rozwoju seksualnego osób z niepełnosprawnością intelektualną w zakresie tożsamości płciowej, orientacji seksualnej, zainteresowań i preferencji seksualnych oraz funkcjonowania seksualnego. Kolejnym aspektem podjętych badań było zbadanie, w jakim zakresie rodziny generacyjne mają problem z seksualnością swoich dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i jak na tę seksualność oddziałują. Uznałem, że rodzice w znaczący sposób wpływają na kształtowanie rozwoju psychoseksualnego własnych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Znamienne było ukazanie na podstawie analizy materiału empirycznego, że dla wielu rodziców rozwój seksualny ich dziecka staje się widoczny dopiero na początku okresu dojrzewania i szybko urasta do rangi problemu. Określanie własnej tożsamości płciowej, osiągnięcie niezależności, odpowiedzialności za siebie, autonomii, kształtowanie pozytywnego wizerunku siebie i własnego ciała, akceptacja wyglądu, zintegrowanie elementów dojrzałości seksualnej oraz rozwój zainteresowań seksualnych i dążenie do aktywności seksualnej, często stanowią trudne wyzwanie nie tylko dla dorastającego dziecka z niepełnosprawnością intelektualną – są również okresem silnego stresu rodzicielskiego.

II. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16. Ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Na podstawie własnych badań doszedłem do wniosku, że ważnym aspektem, który należy podjąć w badaniach na polu pedagogiki specjalnej, jest kwestia związana z realizowaniem ról społecznych przez dorosłe osoby z niepełnosprawnością intelektualną. W praktyce dzieje się tak, że znikoma część populacji osób z niepełnosprawnością intelektualną zakłada rodziny, mała żyje w związkach nieformalnych, niewielka miewa kontakty seksualne. Osoby te rzadko mogą liczyć na wsparcie i życie w społeczeństwie w pełni swoich oczekiwań. W kontekście idei życia wspieranego, sprawą niewątpliwie najtrudniejszą i wciąż nierozwiązaną jest wychowanie potomstwa przez pary rodziców z niepełnosprawnością intelektualną. Wątek ten był przeze mnie sygnalizowany w kilku artykułach naukowych, głównie przeglądowych. Jednak wiele wątków w zakresie rozumienia partnerstwa i rodzicielstwa osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym wydało mi się niedokończonych, a tym samym ogromnie ciekawych poznawczo, dlatego postanowiłem przeprowadzić kolejne badania na temat partnerstwa, związków i ról

rodzicielskich osób z niepełnosprawnością intelektualną, tym razem z zastosowaniem pogłębionych wywiadów, aby lepiej wnikać w świat tak mało poznany i ignorowany społecznie. W 2014 roku podjąłem się wnikliwej eksploracji badawczej tego zagadnienia.

1. Tytuł osiągnięcia naukowego:

Uwieńczeniem moich poszukiwań badawczych jest wydana w 2016 roku książka dotycząca problematyki partnerstwa, małżeństwa i rodzicielstwa osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, pod tytułem *Dorośli z głębszą niepełnosprawnością intelektualną jako partnerzy, małżonkowie i rodzice*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego: Kraków 2016, ss. 320, ISBN 978-83-7271-982-9 (recenzenci wydawniczy: prof. zw. dr hab. Iwona Chrzanowska, prof. zw. dr hab. Stanisław Kowalik)

2. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

a. Cel naukowy:

Badania poruszane w książce *Dorośli z głębszą niepełnosprawnością intelektualną jako partnerzy, małżonkowie i rodzice* stanowią uwieńczenie moich dotychczasowych działań badawczych. Rekonstrukcyjna formuła badań prezentowanych w tej publikacji odnosi się do interpretacji dokumentarnej (zapis wywiadu) refleksyjności społeczno-biograficznej. Życie w związku oraz plany na przyszłość stanowią przejawy projektu własnego życia osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Problematyką pracy było poznanie, poprzez narrację, życia partnerskiego, małżeńskiego i rodzicielskiego osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, a także analiza zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań – jednostkowych, subiektywnych przeżyć lub zewnętrznych, społecznych warunków, które przyczyniły się do usamodzielnienia i ustabilizowania oraz satysfakcji życiowej osób badanych.

Analizy oparte są na badaniach jakościowych, i są próbą odpowiedzi na pytania: Jakie czynniki (podmiotowe i/lub środowiskowe) decydują o tym, że niektóre osoby z niepełnosprawnością intelektualną tworzą związki partnerskie, dzięki czemu mogą prowadzić bardziej niezależne życie? Jak wygląda codzienność życia w związku? Czy, a jeżeli tak, to w jaki sposób wyobrażenia o przyszłości mogą wskazywać na dalsze możliwości doskonalenia własnej niezależności życiowej przez pary? Jakie są plany rodzicielskie badanych i ich plany na przyszłość?

Badaną grupę stanowiły 142 osoby tworzące 71 heteroseksualnych par, opisanych

w niniejszej pracy na podstawie rejestracji kilkuset godzin wywiadów i rozmów przeprowadzonych w ich miejscach zamieszkania, w ich środowiskach życia. Partnerami badanych osób były najczęściej osoby z niepełnosprawnością intelektualną stopnia głębszego, lecz nie tylko, były to również osoby pełnosprawne intelektualnie, z niepełnosprawnością ruchową, osoby z chorobami przewlekłymi, osoby z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego. Badania rozpoczęły się w lipcu 2014 roku i trwały do lutego 2015 roku.

W badaniach opisano:

- 13 par mieszkających razem w domach pomocy społecznej,
- 10 par mieszkających w różnych domach pomocy społecznej (DPS dla kobiet i DPS dla mężczyzn),
- 9 par mieszkających z rodzicami i uczęszczających na warsztaty terapii zajęciowej,
- 36 par tzw. par środowiskowych,
- 3 pary mieszkające w mieszkaniach chronionych.

Do badań wybrałem reprezentantów różnych środowisk życia dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną:

- dom pomocy społecznej,
- dom rodzinny,
- warsztat terapii zajęciowej,
- środowisko otwarte – samodzielne mieszkanie,
- mieszkalnictwo chronione.

W pracy przyjęto koncepcję waloryzacji roli społecznej Wolfa Wolfensbergera, koncepcję społecznego zakotwiczenia Aleksandry Grzymały-Kazłowskiej, koncepcję niezależnego życia Eda Robertsa, jak również w pewnym zakresie teorię codziennych sfer intymnych i związkowych, zainicjowaną na gruncie francuskim przez Jean-Claude'a Kaufmanna.

b. Osiągnięte wyniki wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Z analizy badań można wyłonić ogólny wniosek: osoby z niepełnosprawnością intelektualną budują związki partnerskie, niekiedy małżeńskie, posiadają potomstwo, jednak borykają się z wieloma trudnościami związanymi z egzystencją: problemami mieszkaniowymi, brakiem pracy, niewystarczającymi dochodami. Wniosek wymaga komentarza. Problemy mieszkaniowe czy bytowe są charakterystyczne dla wielu współczesnych rodzin, niemniej jednak niepowodzenia życiowe osób pełnosprawnych

wynikają częściej z wyuczonej bezradności i postawy roszczeniowej. W grupie osób z niepełnosprawnością intelektualną jest inaczej, przeważają postawy bierności, niezaradności życiowej, często nieorientowania się w przepisach, prawie, relacjach społecznych. Badane pary funkcjonują na bardzo różnym poziomie: od bardzo dobrze radzących sobie, przez mające pewne trudności, najczęściej związane z finansami, warunkami bytowymi, trudnościami w opiece nad dzieckiem, po pary, które radzą sobie bardzo źle. Badane pary radzą sobie tym lepiej, im skuteczniej są wspierane, a wsparcie rozumiane jest jako umiejętne kierowanie, a nie wyręczanie w codziennych obowiązkach.

Opisywane przypadki zostały tak pogrupowane, aby stanowiły ilustrację tego, w jaki sposób indywidualne wybory jak i zewnętrzne uwarunkowania życia doprowadziły badane osoby z głębszą niepełnosprawnością intelektualną do stworzenia związku.

W procesie rekonstrukcji analizowanych narracji, podobnie jak w większości prac jakościowych, dokonano konkretnych zabiegów, m.in. odnotowywanie wyłaniających się tematów, powiązanie zgromadzonych informacji w swoiste formy i opracowywanie danych ze wskazaniem na pewne regularności i możliwe konfiguracje.

Obraz życia rodzinnego badanych osób wyłania się z narracji, a jej analiza pozwoliła wyodrębnić kilka tematycznych wątków, które podnosili badani. Analiza badań pozwoliła na uwypuklenie tego, w jaki sposób indywidualne wybory i zewnętrzne uwarunkowania życia doprowadziły badane osoby z głębszą niepełnosprawnością intelektualną do stworzenia związku. Na podstawie narracji badanych osób wyodrębniłem kilka uwarunkowań:

- znaczenie więzi i atmosfery domu rodzinnego oraz postawy rodziców w zakresie możliwości budowania relacji partnerskich i posiadania dzieci,
- znaczenie szkoły i nauczyciela,
- strategie radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- wsparcie społeczności lokalnej lub pełnosprawnego partnera,
- kompetencje społeczne.

Jednoznacznie można stwierdzić, że dla badanych par istotne znacznie dla tworzenia się bliskich i intymnych relacji ma kontekst społeczny: rodzina, środowisko zamieszkania, społeczność lokalna, sąsiedzka, jak również ich cechy podmiotowe jak: kompetencje społeczne, poziom kompetencji poznawczych, umiejętności, zdobyte kwalifikacje. Dzięki prezentacji indywidualnych biografii otwiera się swoiste pole interpretacji dla nowych wątków, których wydobyć z wybranych biografii może być inspirujące dla poszukiwań badawczych i lepszego zrozumienia złożoności opisywanych zagadnień. Rozważania

dotyczące partnerstwa widziane z perspektywy koncepcji niezależnego życia Eda Robertsa, koncepcji społecznego zakotwiczenia Aleksandry Grzymały-Kazłowskiej i koncepcji waloryzacji roli społecznej Wolfa Wolfensbergera, pozwalają na dokonanie pewnych odniesień w oparciu o przeprowadzone analizy. Odnosząc się do koncepcji waloryzacji roli społecznej można stwierdzić, że tam, gdzie istnieje wsparcie najbliższego otoczenia, wsparcie grupy rówieśniczej, przyjaciół, wreszcie rodziny, możliwe jest pełnienie przez osoby z niepełnosprawnością określonych ról społecznych – partnera czy małżonka. Czynnikiem pozytywnie motywującym do pełnienia ról społecznych były pozytywne doświadczenia wyniesione z domu rodzinnego, wsparcie rodziny lub wsparcie najbliższego otoczenia. Niewątpliwie istotny jest również poziom kompetencji społecznych i ich zakres. Oczywiście, zmiana statusu osób z niepełnosprawnością intelektualną nie zawsze jest możliwa. W tym celu nie musimy poddawać zmianom samej osoby, niekiedy wystarczy zmiana kontekstu. Zazwyczaj dorosłe osoby z niepełnosprawnością umieszcza się w zamkniętych instytucjach, postrzega jako klientów, pacjentów, stają się one zależne od państwa, organizacji charytatywnych, systemu pomocy społecznej. Zmiana kontekstu wymusza naturalną reorganizację w myśleniu o osobach z niepełnosprawnością, jak i umożliwieniu im realizacji nowych, społecznie cenionych ról: partnera, małżonka, sąsiada, pracownika. Ważnym aspektem było poczucie zakotwiczenia – rozumiane tu jako akceptacja, współbycie, wsparcie środowiska. Niewątpliwie istotną rolę w zakotwiczeniu odgrywał partner – było to wyraźnie widoczne w przypadku par, w których jeden z partnerów był osobą pełnosprawną. Zakotwiczenie nie jest wyłącznie sprawą indywidualną, odbywa się w kontekście sprzyjających wpływów środowiskowych. Uznać należy, że tam, gdzie panowały optymalne warunki rozwoju, sprzyjające okoliczności, wspierające postawy, zakotwiczenie w pełnione role stawało się bardziej realne i trwałe. Osoby z niepełnosprawnością są ekspertami w sprawach dotyczących ich własnego życia i mają prawo, aby sprawować pełną kontrolę nad własnym życiem. Założenie to nabiera szczególnego znaczenia w kwestiach partnerstwa i małżeństwa osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Jak wynika z analiz, najtrudniejsze dla badanych z niepełnosprawnością intelektualną osób jest realizowanie ról rodzicielskich. Badanych rodziców z niepełnosprawnością intelektualną charakteryzuje niska dojrzałość społeczna i wysoki stopień egocentryzmu, przez co w niewystarczającym stopniu są zainteresowani stymulowaniem rozwoju własnych dzieci, nie podejmują nowych wyzwań. Wychowanie dziecka niejednokrotnie przekracza ich możliwości emocjonalne i intelektualne. Odsetek matek z niepełnosprawnością intelektualną wśród ogółu badanych par stanowił 14%. Badane pary posiadające potomstwo podzielono na

pięć typów rodzicielstwa. Najliczniejszą grupę stanowiły pary, które były wspierane przez swoich rodziców, którzy przejmowali funkcje wychowawcze nad wnukami. Najmniej liczną grupę stanowiły pary samodzielnie wychowujące dziecko lub z niewielkim wsparciem.

Badania skłaniają do sformułowania kilku postulatów dla praktyki. Po pierwsze, istotne jest stworzenie takiego systemu polityki społecznej, który umożliwiłby osobom dorosłym realizację zadań dorosłości. Powinien rozpocząć się społeczny proces deinstytucjonalizacji – waloryzacji roli społecznej zmierzający w kierunku uznania praw obywatelskich, co pozwoliłoby na włączenie osób z niepełnosprawnością intelektualną do społeczeństwa w nadziei, że w tym nowym środowisku otrzymają możliwość autonomii. Należy dążyć do poprawy przepisów prawnych regulujących zawieranie związków małżeńskich przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną, co jest istotne w kwestii dziedziczenia, ochrony zdrowia itp. Istotna w tym względzie wydaje się być edukacja, proponowane powinny być warsztaty dla osób z niepełnosprawnością na temat rozwijania umiejętności asertywnych, praw człowieka, relacji w związkach, budowania relacji i nawiązywania kontaktów, szczególnie że niektóre osoby tworzą relacje z osobami pełnosprawnymi, a związki te, pomimo że gwarantują większą stabilizację, w pewnym stopniu mogą też uprzedmiotawiać osoby z niepełnosprawnością – ważne, by te osoby świadomie tworzyły takie relacje. Postulować można jednak, aby następowało większe otwarcie domów pomocy społecznej na możliwości tworzenia się partnerstwa osób z niepełnosprawnością. Analizy pokazały, że tworzenie się partnerstwa i urzeczywistnianie uczuć miłości, przywiązania, zależy od otwartości personelu i dyrekcji oraz otwartości na środowisko lokalne, umożliwianie spotkań na terenie domu pomocy społecznej czy umożliwianie wychodzenia z domu pomocy do środowiska lokalnego.

III. Informacje o pozostałych osiągnięciach

1. Omówienie osiągnięć naukowo-badawczych

Poza omówionym powyżej osiągnięciem naukowym, mój pozostały dorobek dotyczy w głównej mierze seksualności człowieka z niepełnosprawnością intelektualną, dorosłości osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną i zagadnień związanych ze starością osób z niepełnosprawnością intelektualną.

1.1. *Seksualność człowieka z niepełnosprawnością intelektualną*

Moje zainteresowania zagadnieniami seksualności człowieka z niepełnosprawnością intelektualną zaowocowały badaniami w zakresie doświadczeń seksualnych osób z

niepełnosprawnością intelektualną. Badania te opublikowane zostały w monografii *Seks i niepełnosprawność. Doświadczenia seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls 2010. Monografia była inspirowana badaniami prowadzonymi w ramach pracy doktorskiej, jednak zawarte w książce analizy zostały poszerzone o wnioski nieujęte w dysertacji doktorskiej. Celem pracy było określenie poziomu rozwoju seksualnego osób z niepełnosprawnością intelektualną, przy czym poziom tego rozwoju określany był przy pomocy oceny dotychczasowych doświadczeń seksualnych badanych.

Przez kolejne 3 lata pogłębiałem analizy związane z życiem seksualnym człowieka z niepełnosprawnością intelektualną stopnia głębszego. W kolejnych badaniach skupiałem się między innymi na zachowaniach i preferencjach seksualnych, wiedzy na temat życia seksualnego, poziomu dojrzałości płciowej. Wnioski płynące z tych badań prezentowałem na kilkunastu krajowych konferencjach naukowych i 3 zagranicznych. Analizy publikowałem w wielu artykułach naukowych, między innymi w: *Płciowość, seksualność, dojrzewanie – intymne obszary życia osób niepełnosprawnych intelektualnie*. Szkoła Specjalna, 5/2009, *A Desire for Love – considerations on sexuality and sexual education of people with intellectual disability in Poland*. Sexuality and Disability Vol. 29/1/2010, *The Sexuality of Adults with Intellectual Disability in Poland*. Sexuality and Disability Vol. 31/2/2013 i monografii pod moją redakcją *Seksualność – niepełnosprawność – rzeczywistość. Współczesne konteksty badawcze w problematyce seksualności człowieka niepełnosprawnego*. Warszawa: Wyd. IRSS 2013.

Wyniki prowadzonych przeze mnie w latach 2009–2013 badań można ująć w kilku wnioskach. Dorośli z niepełnosprawnością intelektualną będąc osobami seksualnymi, z różnym nasileniem i w różnym stopniu realizują rozwijającą się potrzebę seksualną. Pod względem biologicznym rozwijają się w sposób podobny jak młodzi ludzie pełnosprawni intelektualnie. Niewielkie różnice zaobserwowano w wieku pojawienia się pierwszej menstruacji u kobiet i pierwszej polucji u mężczyzn. Dane empiryczne dowodzą, że osoby z niepełnosprawnością nie są grupą jednorodną i pojawienie się pierwszej menstruacji i polucji może przypadać nawet trzy lata później niż w grupie osób pełnosprawnych. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pierwsza polucja w grupie badanych mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną przypadła na 14,5 rok życia, natomiast pierwsza menstruacja w grupie badanych kobiet z niepełnosprawnością intelektualną przypada na 13,4 rok życia. W wyniku analizy komparatystycznej należy stwierdzić, że badane kobiety z niepełnosprawnością intelektualną osiągały średnio o dwa lata później dojrzałość płciową w

porównaniu z średnim wiekiem dojrzałości płciowej w grupie kobiet pełnosprawnych. Stwierdzono, że osoby z niepełnosprawnością intelektualną podejmują więcej zachowań autoerotycznych niż w relacjach z drugim człowiekiem. Ustalono także, że potrafią prawidłowo nazywać własną płć i płć przeciwną, w większości akceptują przynależność do własnej grupy płciowej. Większość badanych miała świadomość własnej płci i prawidłowo potrafiła wskazywać fizjologiczne i intymne jej atrybuty. Mężczyźni częściej wykazywali się niską i przeciętną wiedzą na temat ciąży i narodzin. Kobiety zaś częściej wykazywały wyższy poziom wiedzy na temat porodu i ciąży. Badane kobiety z niepełnosprawnością intelektualną dokładniej potrafią opisać, na czym polega ciąża oraz jak przebiega proces narodzin dziecka. Badani mężczyźni z niepełnosprawnością intelektualną wykazują wyższy poziom wiedzy na temat zapłodnienia i antykoncepcji niż badane kobiety z niepełnosprawnością intelektualną. Wiedzę badanych osób na temat społecznych i biologicznych ról związanych z własną płcią i płcią przeciwną, oceniono na poziomie dobrym. Jednak umiejętność wyjaśnienia tych ról i wskazania obowiązków wynikających z ich pełnienia było zadaniem trudnym dla większości badanych. Ustalono również, że badana młodzież wykazuje niski poziom wiedzy na temat chorób przenoszonych drogą płciową STD, HIV/AIDS.

W kolejnym etapie, w latach 2013–2014, prowadziłem badania dotyczące poziomu akceptacji własnej seksualności przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Badania dotyczyły też kwestii związanych z poczuciem własnej atrakcyjności, gotowości do podejmowania ról społecznych, tożsamości płciowej, orientacji seksualnej, zainteresowań i preferencji seksualnych oraz funkcjonowania seksualnego. Istotną kwestią było również poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: jak rodziny generacyjne traktują seksualność swoich dorosłych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Wyniki przedstawiłem w monografii *Seksualność człowieka z niepełnosprawnością intelektualną a rodzina*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, będącej niejako podsumowaniem kilku lat moich badań związanych z tą problematyką.

Z tych badań można wysnuć kilka ogólnych konkluzji. Podejmowane relacje seksualne stanowiły dla wielu ludzi z niepełnosprawnością intelektualną pewnego rodzaju „przepustkę” do świata dorosłych, ale także – i co może ważniejsze – dawały pewną przynależność do świata ludzi pełnosprawnych. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną podobnie jak ludzie pełnosprawni odczuwają podniecenie seksualne, które realizują w różnych formach (jedynie takich, które są dla nich dostępne) – dlatego też u tych osób utrwała się i przyjmuje niekiedy bardzo rozbudowane formy aktywność masturbacyjna. Brak odpowiedniej edukacji powoduje, że pojawiają się także zachowania, takie jak

ekshibicjonizm, fetyszym. Kształtowanie się tożsamości płciowej osób z głębszym stopniem niepełnosprawności intelektualnej zależy w sposób istotny statystycznie od panującego w rodzinie stylu akceptacji, autonomii i ochrony, zaś w niewielkim stopniu – od stylu wymagań i niekonsekwencji. Stwierdzono również zależność pomiędzy stylem akceptacji, panującym w rodzinie a poczuciem identyfikacji z własną płcią u osób z niepełnosprawnością intelektualną. Ogólnie można stwierdzić, że badane rodziny wychowujące dziecko z niepełnosprawnością intelektualną funkcjonowały w środowiskach, w których przejawy rozwoju seksualnego nie zawsze były akceptowane, częściej natomiast ignorowane, a także niekiedy piętnowane i surowo karane. Posiadanie dziecka z niepełnosprawnością intelektualną dla wielu badanych rodziców stwarzało sytuację wysokiego ryzyka i postrzegania seksualności jako niebezpiecznej (głównie ze względu na aktywność seksualną i jej konsekwencje związane z prokreacją). Wielu rodziców wykazywało duży stopień niepokoju, co przejawiało się w postawach nieakceptacji seksualności własnych dzieci. Niepokój rodziców związany był przede wszystkim z obawą o sposób postrzegania seksualności ich dzieci przez otoczenie i dodatkowo wzmacniany faktycznie obserwowanymi przez rodziców nieadekwatnymi zachowaniami seksualnymi swoich dzieci, takich jak ekshibicjonizm, fetyszym, masturbacja w miejscach publicznych. Dla wielu badanych rodziców, po długotrwałym procesie adaptacji od chwili otrzymania diagnozy o niepełnosprawności swojego dziecka, trudna staje się konfrontacja z nowym wyzwaniem wychowawczym, za jakie uznaje się wspieranie rozwoju seksualnego dziecka. Przeprowadzenie własnego dziecka z niepełnosprawnością przez okres adolescencji, zapewnienie edukacji seksualnej, bywa przeszkodą nie do pokonania.

Prowadziłem też badania opinii wobec seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną. Rezultaty tych badań opublikowałem w artykule *Opinie nauczycieli na temat seksualności osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną*. Praca Socjalna nr 1/2016 W: Kijak, R., (red.), *Promocja zdrowia seksualnego osób niepełnosprawnych*. Warszawa: Wyd. IRSS.

1.2. Dorosłość osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną

Dorosłość człowieka nierozzerwalnie wiąże się z podejmowaniem nowych ról i zadań życiowych. W prowadzonych przeze mnie w latach 2013–2015 badaniach starałem się ukazać, jakie role życiowe są najczęściej przypisane osobom z niepełnosprawnością intelektualną, co więcej, skupić uwagę na procesach „udaremniania” dorosłości i jej „ujednolicania” przez środowiska, w jakich ludzie z niepełnosprawnością żyją. Szukałem odpowiedzi na pytanie, w jakim zakresie instytucje pomocowe i rodzina rozwijają autonomię

i jak budują poczucie odpowiedzialności u osób z niepełnosprawnością. Na kwestie udaremniania dorosłości osób z niepełnosprawnością intelektualną patrzyłem przez pryzmat ich praw seksualnych, praw dotyczących podejmowania społecznych ról – rodzica, partnera, godności istoty ludzkiej, podmiotowości. Problematykę tę podejmowałem między innymi w artykułach naukowych *Instytucjonalne i systemowe uwarunkowania przemian wokół problematyki seksualności osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną od instytucji totalnej w kierunku supported living*. Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej nr 9/2012, *Kontrolująca funkcja systemu pomocy społecznej jako przeszkoda w osiągnięciu niezależności życiowej przez dorosłe osoby z głębszą niepełnosprawnością intelektualną*. W: Z. Gajdzica (red.), *Człowiek z niepełnosprawnością w rezerwacie przestrzeni publicznej*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls 2013, oraz monografii *Niepełnosprawność intelektualna. Między diagnozą a działaniem*. Warszawa: Wyd CRZL 2013, w której problematyce tej poświęciłem częściowo rozdziały drugi i czwarty, a także rozdziały trzeci i szósty. W recenzji wydawniczej prof. zw. dr hab. Janiny Wyczęsany czytamy:

(...) Autor z tak bogatego zasobu wiedzy psychologiczno-pedagogicznej i społecznej, oligofrenopedagogiki potrafił wydobyć i uzasadnić informacje, które są istotne z punktu widzenia pomocy społecznej. Autor książki przyjął jednolity sposób prezentowania zebranego materiału faktograficznego, co ukierunkowuje czytelnika na problemy istotnie związane z sytuacją osób z niepełnosprawnością intelektualną. W całości poruszane zagadnienia stanowią koherentny układ dyrektyw mogących mieć wpływ na twórcze modernizowanie działalności pomocy rehabilitacyjnej z tymi jednostkami (...).

1.3. Zagadnienia związane ze starością osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W ostatnich 2 latach podejmowałem również badania dotyczące człowieka z niepełnosprawnością w starości. Jako że starość to faza życia człowieka, która staje się coraz częściej udziałem osób z niepełnosprawnością intelektualną, zrozumiałe jest, że zagadnienia te stają się niezmiernie ważne z punktu widzenia pedagogiki specjalnej. W swoich badaniach nie podejmowałem wszelkich zagadnień dotyczących starzenia się i starości, a jedynie te, które są spójne z moim dorobkiem naukowym. W 2010 i 2013 roku przeprowadziłem badania na temat intymności w życiu starszych ludzi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Materiał został zebrany drogą wywiadu z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Badania zostały przeprowadzone w losowo wybranych 2 domach pomocy społecznej oraz 3 ośrodkach wsparcia dziennego dla ludzi starszych

w różnych częściach kraju. W wywiadach uczestniczyło 39 osób ze stwierdzoną niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w wieku 65–70 lat. Prowadzono również wywiady pomocnicze wśród lekarzy i personelu medycznego jak i pielęgniarско-opiekuńczego (pedagodzy, psychologdy, opiekunki). Wywiady z personelem miały charakter badań pomocniczych – weryfikujących. Osoby zaproszone do wywiadu miały bezpośredni kontakt z badanymi osobami. Celem badań było poznanie specyfiki życia seksualnego – jego społecznych (środowiskowo-instytucjonalnych) uwarunkowań – osób starszych z niepełnosprawnością intelektualną. W pracy sformułowano kilka problemów badawczych, które przyjęły postać następujących pytań badawczych: Jaki jest obraz życia seksualnego (aktywności seksualnej, form i sposobów okazywania miłości) oraz jakie znaczenia przypisują seksualności starsze osoby z niepełnosprawnością intelektualną? Czy seniorzy z niepełnosprawnością intelektualną mają świadomość ograniczeń seksualnych, a jeżeli tak, to czy korzystają z opieki lekarskiej? Jak radzą sobie seniorzy z niepełnosprawnością intelektualną ze specyficznymi dla okresu starości problemami życia seksualnego (ustaniem menstruacji, klimakterium, andropauzą, problemami z erekcją), czy mogą liczyć na pomoc specjalistów, a jeżeli tak, to w jaki sposób ta pomoc jest realizowana? Badania dowodzą, że pomimo wielu ograniczeń – szczególnie tych instytucjonalnych, takich jak: określony rytm dnia, wyznaczony czas wolny, ściśle określone zadania i ich monitorowanie przez personel, szereg działań zespołowych, ograniczone możliwości samodzielnego spędzania czasu, brak intymności w relacjach z partnerem, preferowanie przez personel grupowych form spędzania czasu wolnego – seniorzy przejawiają zainteresowanie życiem intymnym. Cenią sobie wspólne spacerdy, oglądanie zdjęć, przytulanie się, całowanie. Jak wynika z przeprowadzonych rozmów, współżycie seksualne pełni dla seniorów głównie funkcję rekreacyjną, zdrowotną, integracyjną, towarzyską, partnerską, zapewnia bliskość i poczucie bycia potrzebnym. Zauważono, że seksualność w starości pozostaje w związku z czynnikami somatycznymi, psychicznymi i społecznymi. Zarówno mężczyźni, jak i kobiety nastawieni pozytywnie wobec seksualności, o większej wiedzy, dobrym poczuciu własnej wartości, bardziej interesują się seksem i wykazują większe potrzeby seksualne. W tym względzie seniorzy z niepełnosprawnością intelektualną nie różnią się od swoich pełnosprawnych rówieśników. Niemniej jednak, uwzględniając oczywiste ograniczenia wynikające z niepełnosprawności i dodając zmiany inwolucyjne typowe dla okresu starzenia się, wyniki mogą zaskakiwać, bowiem powszechnie sady się, że osoby starsze nie mają potrzeb seksualnych, tym bardziej nie mają ich starsze osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

Badania w pewnym sensie rozprawiają się z tabu i wskazują, że bliskość i seksualność stanowi dla wielu seniorów z niepełnosprawnością intelektualną istotny aspekt życia.

Analizy te były publikowane w monografii, napisanej wspólnie z Z. Szarotą, *Starość. Między diagnozą a działaniem*. Warszawa: Wyd CRZL 2013.

2. Współpraca międzynarodowa, działalność dydaktyczna i organizacyjna, pełnione funkcje, nagrody i wyróżnienia i inne osiągnięcia

Do własnych osiągnięć naukowych zaliczam udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Ważnym dla mnie osiągnięciem naukowym jest również udział w kilku międzynarodowych projektach badawczych. Współpraca międzynarodowa zaowocowała miesięcznym stażem naukowym w Litewskim Uniwersytecie Edukologicznym w Wilnie. Prowadziłem również zajęcia dla studentów tej uczelni w ramach programu Erasmus plus. Podejmuję również działalność organizacyjną na uczelni. Za swoją działalność naukową otrzymałem kilka wyróżnień. W kolejnych podpunktach przedstawię swoje najważniejsze osiągnięcia w tym zakresie.

2.1. Współpraca międzynarodowa, projekty badawcze

W zakresie działalności naukowej byłem wykonawcą i współautorem prac zespołów badawczych w ramach kilku projektów międzynarodowych i krajowych.

- Udział w międzynarodowym projekcie badawczym. Grant Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji – Leonardo da Vinci Project, 2010–2013 (www.buf.kristianstad.se/leonard)
 - Numer: LLP-LdV-PRT-2010-LT-0203
 - Tytuł: „Creation of the Ideal Model of Vocational Counselling for Children and Youth with Special Educational Needs”
 - Cel: Unijny projekt naukowo-badawczy, którego celem było stworzenie idealnego modelu poradnictwa zawodowego dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych
 - Partnerzy projektu: Krajowe Towarzystwo Autyzmu, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Šiauliai University (koordynator projektu) Keskuspuisto Vocational College (Finlandia), Riksgymnasiet Rg/Rh (Szwecja), St.Zeno Berufsbildungswerk Kirchseeon (Niemcy), Istituto Internazionale Per Lo Studio Dei Problemi Della Gioventù Contemporanea (Włochy)
 - Charakter udziału w projekcie: badacz, konsultant w zakresie pedagogiki specjalnej. Udział w projekcie od 2011 roku do zakończenia projektu.

- Udział w międzynarodowym projekcie badawczym. Grant Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji – Leonardo da Vinci Project People (VESTA), 2012–2014 (www.vesta3.webnode.gr/)
 - Numer: 2012-1-PL1-LEO04-280
 - Tytuł: Vocational Education with embedded Social inclusion Tactics for Autistic
 - Cel: Unijny projekt naukowo-badawczy, którego celem jest opracowanie programu do treningu zawodowego dla młodzieży i dorosłych osób z autyzmem, jak również pomocniczych materiałów dla asystentów osób z autyzmem
 - Partnerzy projektu: Palacky University of Olomouc (Czechy), Dětské centrum Paprsek – Domeček (Czechy), Anadrasis of Chalkis (Greece), HITECO – High Technology for Cooperation (Litwa), Krajowe Towarzystwo Autyzmu i Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie
 - Charakter udziału w projekcie: wykonawca projektu, badacz, zastępca koordynatora projektu. Udział w projekcie od 2012 do zakończenia projektu.
- Udział w krajowym projekcie badawczym. Projekt Rozwojowy Narodowego Centrum Badań i Rozwoju 2009–2012
 - Numer: N R13 0081 06/2009 przyznany w ramach VI konkursu organizowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,
 - Kierownik projektu dr hab. n. med. prof. WUM Ewa Dmoch-Gajzlerska
 - Tytuł: Opracowanie systemu opieki nad kobietą z niepełnosprawnością ciężarną i rodzącą
 - Przyznana kwota: 230 000 zł
 - Miejsce realizacji: Warszawski Uniwersytet Medyczny
 - Charakter udziału w projekcie: konsultacje merytoryczne, specjalista w zakresie pedagogiki specjalnej. Udział w projekcie od 2010 do zakończenia projektu.
- Udział w międzynarodowym projekcie badawczym. Erasmus+ programme, 2014–2017
 - Numer: 2014-1-LT01-KA200-000595.
 - Tytuł: Inclusive Education: Socio-Psychological, Educational and Social Aspects.
 - Manager of the project: assoc. prof. Alvyra Galkienė
 - Przyznana kwota: 40 022 euro (strona polska) kwota całości – 286 090 euro
 - Cel: Celem działań projektowych jest ocena najlepszych praktyk edukacji włączającej w krajach partnerskich i wykorzystanie ich jako podstawy do

opracowania kompleksowych zaleceń dotyczących realizacji edukacji włączającej, które obejmują aspekty społeczno-psychologiczne, edukacyjne i społeczne.

- Partnerzy projektu: Litewski Uniwersytet Edukologiczny (Litwa), Uniwersytet w Lapland (Finlandia), Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Wiedniu (Austria) Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie,
- Charakter udziału w projekcie: koordynator projektu po stronie polskiej, badacz.
- Udział w międzynarodowym projekcie badawczym. Erasmus+ programme 2014–2016 (www.edurob.eu/)
 - Numer: 543577-LLP-1-2013-1-UK-KA3-KA3MP
 - Tytuł: Educational Robotics for People with Learning Disabilities (EDUROB)
 - Cel: Robotyka edukacyjna dla uczniów z trudnościami w uczeniu się to trzyletni projekt badawczy finansowany przez Komisję Europejską w ramach działań ukierunkowanych na zmiany w edukacji. EDUROB to projekt badawczy mający na celu wykazanie, że rozwój poznawczy można zwiększyć pośrednio poprzez uczenie przy użyciu robotów. Praca w zespole daje mi możliwość współpracy z naukowcami z kilku europejskich krajów: Bułgarii, Włoch, Litwy, Turcji, Wielkiej Brytanii. Podstawowym celem projektu jest opracowanie zestawu ćwiczeń wykorzystujących roboty w celu zwiększenia efektywności uczenia się uczniów z trudnościami w uczeniu się.
 - Partnerzy projektu: Nottingham Trent University School of Science and Technology (Wielka Brytania), VSI Hiteco (Litwa), Aias Bologna Onlus (Włochy), Interprojects (Bułgaria), Süleyman Şah University (Turcja), Polo Europeo della Conoscenza, IC Lorenzi (Włochy), Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie (Polska)
 - Charakter udziału w projekcie: wykonawca projektu, badacz. Udział w projekcie 2014–2016

Brałem również udział w międzynarodowym projekcie dotyczącym opracowania standardów związanych z przystosowaniem muzeów do potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wspólnie z Anną Bombińską-Domżał zostaliśmy poproszeni o konsultacje merytoryczne w zakresie niepełnosprawności intelektualnej.

- Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007–2013 (www.muzeabezbarier.pl/)
 - Tutuł: Muzea bez barier

- o Charakter udziału w projekcie: konsultacje merytoryczne, opracowanie materiałów na konferencję wieńczącą projekt. Udział w projekcie w roku 2013.

W ramach w programu Erasmus+ w roku 2013 realizowałem tygodniowy wyjazd, podczas którego prowadziłem wykłady dla studentów Wydziału Edukacji Litewskiego Uniwersytetu Edukologicznego w Wilnie, jak również dla nauczycieli i rodziców w „Vermes” Catholic High School w Wilnie.

- 14 maja 2014 roku – 6 godzin wykładu na temat *Edukacja seksualna osób z niepełnosprawnościami*, „Vermes” Catholic High School w Wilnie.
- 11 maja do 18 maja 2014 – 5 godzin wykładów na temat *Seksualność osób z niepełnosprawnościami*, Wydział Edukacji Litewskiego Uniwersytetu Edukologicznego w Wilnie

W ramach realizowanych projektów badawczych odbyłem 10 wizyt studyjnych, podczas których omawiałem założenia projektowe, prowadziłem konsultacje merytoryczne, prezentowałem rezultaty prowadzonych badań. Podczas każdego wyjazdu zapoznawałem się również z działalnością instytucji zajmujących się pracą z osobami niepełnosprawnymi.

Wizyty studyjne realizowałem w następujących terminach i miejscach:

- 27 września do 1 października 2011 Soderportgymnasiet Rg/Rh Kristanstad (Zespół Szkół Specjalnych), Szwecja – wizyta studyjna,
- 29 maja do 2 czerwca 2012 Šiaulių Universitetas Lithuania (Uniwersytet Szalewski) Litwa – wizyta studyjna,
- 9 listopada do 11 listopada 2012 Palacky University of Olomouc, Czechy, Dětské centrum Paprsek – Domeček, Czechy – wizyta studyjna,
- 4 października do 7 października 2013 Dětské centrum Paprsek – Domeček, Czechy – wizyta studyjna,
- 7 października 2013 Palacky University of Olomouc, Czechy – wizyta studyjna,
- 10 marca do 12 marca 2014 Palacky University of Olomouc, Czechy – wizyta studyjna,
- 11 czerwca do 16 czerwca 2014 HITECO – High Technology for Cooperation, Litwa – wizyta studyjna,
- 3 listopada do 5 listopada 2014 Lithuanian University of Educational Sciences Vilnius. Litwa – wizyta studyjna
- 23 marca do 27 marca 2015 roku Padagogische Hochschule Wien, Austria – wizyta studyjna,

- 4 lutego do 6 lutego 2016 Nottingham Trent University School of Science and Technology, Wielka Brytania – wizyta studyjna.

2.2. Krajowe nagrody za działalność naukową

- Nagroda Indywidualna III stopnia Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy za wyróżniające osiągnięcia naukowe w 2009 roku
- Nagroda zespołowa dydaktyczna I stopnia Rektora Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego za osiągnięcie naukowe w 2012 roku, jakim było współautorstwo książki pt. *Opieka położnicza nad pacjentkami niepełnosprawnymi* pod red. B. Mazurkiewicz, E. Dmoch-Gajzlerskiej
- Wyróżnienie Dziekana Wydziału Pedagogicznego za największą liczbę punktów parametryzacyjnych w 2013 roku na Wydziale Pedagogicznym
- Nagroda Rektora (w postaci dodatku motywacyjnego na rok 2014) za największą liczbę punktów parametryzacyjnych na Wydziale Pedagogicznym w 2013 roku
- Nagroda Rektora (w postaci dodatku motywacyjnego na rok 2015) za największą liczbę punktów parametryzacyjnych na Wydziale Pedagogicznym w 2014 roku

2.3. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Jestem również członkiem rad naukowych, kolegiów redakcyjnych i stałym recenzentem kilku polskich czasopism: „Niepełnosprawność i Rehabilitacja” (czasopismo z części B wykazu MNiSW – 7 pkt – stały recenzent i redaktor tematyczny), „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Paedagogica” (czasopismo z części B wykazu MNiSW – 3 pkt – sekretarz redakcji), „Położna. Nauka i Praktyka” (czasopismo z części B wykazu MNiSW – 2 pkt – członek rady naukowej), „Seksuologia Polska” (czasopismo z części B wykazu MNiSW – 8 pkt – członek komitetu redakcyjnego), „Konteksty Pedagogiczne” (czasopismo z części B wykazu MNiSW – 4 pkt – zastępca redaktora naczelnego). Jestem również recenzentem prac naukowych i członkiem rad redakcyjnych w 2 czasopismach międzynarodowych: „International Journal of Social Science Studies” oraz „International Education Studies”.

2.4. Opieka naukowa nad studentami (wypromowani magistrowie i licencjaci)

Pierwsze seminarium licencjackie zacząłem prowadzić po dwóch latach od momentu uzyskania stopnia naukowego doktora. W pierwszym roku pracując na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego byłem recenzentem prac licencjackich i kilku prac magisterskich głównie z obszaru seksualności człowieka z niepełnosprawnością intelektualną. Po rozpoczęciu pracy w Instytucie Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie powierzono mi seminarium licencjackie, a w kolejnym roku również seminarium magisterskie. W 2013 roku byłem recenzentem 3 prac magisterskich z Wydziału Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Łącznie wypromowałem 23 licencjatów. Obecnie jestem promotorem 18 prac magisterskich i kolejnych 9 prac licencjackich. Do tej pory byłem recenzentem 30 prac licencjackich 20 prac magisterskich.

Współpracuję przy opracowywaniu koncepcji rozprawy doktorskiej pani mgr Edyty Klimkowskiej. Opiekunem naukowym jest dr hab. prof. UP Piotr Majewicz.

2.5. Działalność dydaktyczna i popularyzatorska

Działalność naukową staram się ściśle łączyć z pracą dydaktyczną związaną z prowadzonymi zajęciami takimi jak: pedagogika seksualności osób z niepełnosprawnością (III rok pedagogika specjalna nienauczycielska – terapia zajęciowa studia stacjonarne i niestacjonarne), seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną (II rok pedagogika specjalna nauczycielska – oligofrenopedagogika studia stacjonarne i niestacjonarne), przygotowania do dorosłości osób z niepełnosprawnością (II rok pedagogika specjalna II° nienauczycielska – rehabilitacja społeczna i zawodowa studia stacjonarne i niestacjonarne), geragogika specjalna (II rok pedagogika specjalna II° nienauczycielska – rehabilitacja społeczna i zawodowa studia stacjonarne i niestacjonarne), edukacja seksualna (I rok pedagogika specjalna studia stacjonarne i niestacjonarne), zaburzenia zachowania u osób z niepełnosprawnością (II rok pedagogika specjalna II° nienauczycielska – rehabilitacja społeczna i zawodowa, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka studia stacjonarne i niestacjonarne). Prowadziłem również zajęcia z: pedagogiki osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną (rok akademicki 2011/2012), pomocy społecznej osobom z niepełnosprawnością (rok akademicki 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013).

Od roku akademickiego 2015/2016, współpracuję przy opracowywaniu koncepcji rozprawy doktorskiej pani mgr Edyty Klimkowskiej. Opiekunem naukowym jest dr hab. prof.

UP Piotr Majewicz. Po otwarciu przez mgr Edytę Klimkowską przewodu doktorskiego, przewidywany jestem jako promotor pomocniczy.

Łączę swoją wiedzę badawczą z działalnością praktyczną poprzez prowadzenie warsztatów z zakresu seksualności osób z niepełnosprawnością. Zrealizowałem kilka szkoleń w szkołach specjalnych, ośrodkach pomocy społecznej, warsztatach terapii zajęciowej. Wiedzę popularyzuję również w wywiadach radiowych i gazetach lokalnych (np. „Dziennik Polski”, „Radio Kraków”, „Integracja”, „Niepełnosprawni.pl”). brałem udział w panelu „Płeć Niepełnosprawności – Ekonomia Utraty” organizowanej przez Muzeum Sztuki Współczesnej „Bunkier Sztuki” w Krakowie. Uczestniczyłem biernie w 3 ogólnopolskich debatach o zdrowiu seksualnym organizowanych w ramach Ogólnopolskiego Program Zdrowia Seksualnego. Brałem także bierny udział w debacie „Humanizacja Medycyny” 16 lipca 2015 roku.

Do działalności popularyzatorskiej zaliczam również mój udział w kilku komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych m.in:

- Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Ars Obstetricia – wokół sztuki akuszerskiej”, 7 maja 2013, Centrum Dydaktyczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, funkcja: przewodniczący sesji tematycznej – „Położnictwo w sztuce i zwyczajach”,
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Spektrum autyzmu – spektrum metod. Nauka i Praktyka”, 6–7 grudnia 2013 roku, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, funkcja: członek komitetu organizacyjnego
- Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Komunikacja w zespole terapeutycznym w zakresie opieki ginekologiczno-położniczej”, 23–24 listopada 2012 roku, Centrum Dydaktyczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, funkcja: przewodniczący sesji tematycznej „Komunikacja w opiece nad noworodkiem”
- VII Ogólnopolski Zjazd Pielęgniarek i Położnych Oddziałów Neonatologicznych „Aktualności w neonatologii”, 12 października 2012 roku, Warszawski Uniwersytet Medyczny, funkcja: współprowadzenie sesji „Noworodek matki niepełnosprawnej”
- I, II, III Ogólnopolska Konferencja Naukowa z udziałem Gości zagranicznych „Oblicza seksualności osób niepełnosprawnych – wątki rozproszone w pedagogice specjalnej”, 9 czerwca 2011 roku, 9–10 października 2012 roku, 14–15 listopada 2014 roku, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, funkcja: przewodniczący komitetu organizacyjnego, członek komitetu naukowego

- Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kobiecość a niepełnosprawność” 12 maja 2015 roku „Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II”, funkcja: członek komitetu naukowego, przewodniczący sesji tematycznej „Obszar bio-psycho-medyczny”
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Inclusive Education in School Reality” 9–10 grudnia 2015 roku Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, funkcja: przewodniczący komitetu organizacyjnego

Dodatkowo jestem członkiem krajowych organizacji i towarzystw naukowych: Polskie Towarzystwo Pedagogiki Specjalnej, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne o. Kraków, Polskie Towarzystwo Seksuologiczne. Od niedawna rozpocząłem szkolenia w kierunku terapii behawioralnego – ukończyłem 3-stopniowy kurs podstawowy w Centrum Terapii Behawioralnej.

Ponadto jestem recenzentem m.in. dwóch międzynarodowych czasopism naukowych: „International Journal of Social Science Studies”, od 1 listopada 2012 roku – nadal, liczba recenzowanych manuskryptów publikacji 15:

- *The Impact of Decentralization Policy on the performance of Colleges of Education: The case of Copperbelt College of Education (now Mukuba University), Kitwe and Mufulira Colleges of Education*
- *Effects of Mentoring and Assertiveness Training on Adolescents' Self-Esteem in Lagos State Secondary Schools in Nigeria*
- *Facilitating War-Affected Young Mothers' Reintegration: Lessons from a Participatory Action Research Study in Liberia, Sierra Leone, and Uganda*
- *Forms of masculinity and femininity in The Hunger Games: "Scarred" "bloody", and "stunning"*
- *Feederism: Transgressive Behavior or Same Old Patriarchal Sex?*
- *The Development of Zheng Practice Program Based on Self-regulated Learning Strategies*
- *Verbal Aggressiveness Exploration Through Complete Social Network Analysis: Using Physical Education Students' Class As An Illustration*
- *Considerations Surrounding the Effects of Race, Age, and Gender on GED Success among Jail Inmates*
- *Evidence of changing gender neutral issue licenses*
- *Protection and Promotion of Child Rights in India: An Intervention Study*
- *Gender Disparities in Water Resource Management Projects in Kenya*

- *Promoting Participation of Stakeholders in Community-Based Rehabilitation in Sri Lanka: Process of Action Research in Anuradhapura District*Article
- *Evidence of changing gender neutral issue licenses*
- *Student Teachers' Views of the impact of School Experience Programme on their Perceptions of the Teaching Profession*
- *Assessment of Sex Offender Notification Policy in the United States: Has the Policy Been Working?*

„International Education Studies”, od 17 lutego 2013 roku – nadal, liczba zrecenzowanych manuskryptów publikacji 8:

- *Investigation of Psychological Counselling and Guidance Department Students' Attitudes Towards Homosexuality and Disability*
- *What Is Sexual Orientation All About? Explaining an Evolutionary Paradox*
- *Continuous Assessment, Mock Results and Gender as Predictors of Academic Performance of Chemistry Students in Wassce and Neco Examinations in Ekiti State*
- *Innovation in Sustainable Education and Entrepreneurship through the UKM Recycling Center Operations*
- *Difficulties EFL Jordanian University Students Encounter in Translating English Idioms into Arabic*
- *Self-Evaluated Negative Classroom Behavior and Speaking Performance*
- *How to Share Korean Language and Culture as a Part of Multi-cultural Education with Pre-service Teachers of Early Childhood Education in the United States*
- *Environmental Learning Workshop: Lichen as Biological Indicator of Air Quality and Impact on Secondary Students' Performance*

Rozpocząłem współpracę ze środowiskiem lokalnym: szkołami specjalnymi (m.in. Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 3 im. Kornela Makuszyńskiego w Krakowie – aktywizacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w zakresie organizacji konferencji, Zespołem Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych nr 1 w Krakowie – współpraca w ramach projektu badawczego, oraz Zespołem Szkół Specjalnych im. Matki Teresy z Kalkuty w Żorach, gdzie współpracuję przy realizacji projektu „Kiedyś będę rodzicem” – dotyczącego edukacji młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w zakresie opieki rodzicielskiej – w projekcie pełnię funkcję eksperta), placówkami dla

dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną (m.in. Fundacją Wspólnota Nadziei), a także Wydziałem Spraw Społecznych i Edukacji Urzędu Miasta Krakowa.

2.6. Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

Efektom mojej współpracy międzynarodowej był 33 dniowy staż naukowy realizowany od 20 sierpnia do 21 września 2015 roku w Litewskim Uniwersytecie Edukologicznym na Wydziale Nauk Edukacyjnych. Podstawowym celem stażu w Wilnie było porównanie opinii rodziców polskich i litewskich na temat edukacji seksualnej, a także diagnoza ich potrzeb i oczekiwań względem seksualności własnych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Rezultaty badań prezentowałem podczas spotkania z rodzicami w Centrum Socjalnym Matulaitis w Wilnie oraz nauczycielami Wydziału Nauk Edukacyjnych Litewskiego Uniwersytetu Edukologicznego. Przeprowadziłem również 3 warsztaty na temat seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną. Studiowałem litewskie badania dotyczące seksualności osób z niepełnosprawnością. Naukowym efektem stażu jest artykuł, który został złożony do druku. Podczas stażu odbyłem 9 hospitacji w placówkach przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami: Centrum Socjalne bł. J. Matulaitis, Zespół Szkół Specjalnych 'Vilties' w Wilnie, „Valakampiu” Centrum Socjalne dla dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, „Mes esame” Centrum Opieki Całodobowej, „Markuciai Day”, „Vilniaus Viltis”, „Pasilaiciai” Dom Opieki i Mieszkanie Chronione, Zespół Katolickich Szkół Specjalnych w Wilnie

2.7. Działalność organizacyjna i pełnione funkcje

Od samego początku pracy uniwersyteckiej, najpierw w macierzystej uczelni – Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy a następnie na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie podejmowałem zadania organizacyjne w ramach działalności jednostki – początkowo Katedry Pedagogiki Społecznej i Instytutu Pedagogiki UKW, a następnie Instytutu Pedagogiki Specjalnej i Wydziału Pedagogicznego UP. W 2009 roku pełniłem funkcję opiekuna roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunku praca socjalna I° w Instytucie Pedagogiki UKW, od 2012/2013 – studiów stacjonarnych II°, a od 2015/2016 niestacjonarnych na kierunku pedagogika specjalna I° w Instytucie Pedagogiki Specjalnej UP. W roku 2009 zostałem powołany na koordynatora Programu LLP Erasmus i zespołu koordynującego organizację ECTS na uczelni. Funkcje te pełniłem do końca pracy na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego. Od 3 marca 2014 roku jestem członkiem Zespołu ds. Nowoczesnych Form Kształcenia działającego w ramach

Europejskiego Centrum Kształcenia Ustawicznego i Multimedialnego UP. Od 1 października 2013 jestem członkiem Zespołu Współpracy Międzynarodowej i powierzono mi funkcję koordynatora współpracy zagranicznej w Instytucie Pedagogiki Specjalnej. W związku ze zmianą statutu uczelni i nowym rozporządzeniem Rektora UP 64 pkt 7, od 1 października 2015 roku pełnię funkcję członka Komisji ds. Współpracy z Zagranicą. Byłem członkiem komisji opracowującej nowe plany studiów dla studentów Pedagogiki Specjalnej. Decyzją Rady Wydziału Pedagogicznego UP 22 lutego 2016 roku zostałem powołany na członka Wydziałowej Komisji Wyborczej na lata 2016–2020.

W 2014 roku zostałem powołany na kierownika Pracowni Badań nad Seksualnością Osób Niepełnosprawnych. Jako kierownik Pracowni organizuję działania naukowe m.in. w ramach badań statutowych, indywidualnych i zespołowych projektów badawczych. Z racji pełnionej funkcji organizuję i nadzoruję realizację badań naukowych prowadzonych przez zespół dwóch pracowników mgr Katarzyny Pająk i mgr Grażyny Aondo Akaa.

Prowadzona przeze mnie Pracownia jest pierwszą w Polsce tego typu jednostką w strukturze uniwersytetu, która powstała głównie w celu poszerzania wiedzy z zakresu seksualności człowieka z niepełnosprawnością a także opisu tych aspektów życia osoby z niepełnosprawnością, w których jest ona narażona na dyskryminację, nietolerancyjne traktowanie, odrzucenie. Nazwa Pracowni nawiązuje do jej profilu jako jednostki badawczej – naukowej. Nie oznacza to jednak, iż Pracownia nie podejmuje innych działań. W założeniach programowych jest bowiem sporo miejsca na działania rozpowszechniające wiedzę nie tylko za sprawą publikacji, ale również warsztatów i szkoleń. Powołanie Pracowni stało się możliwe dzięki otwartości rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie prof. dr. hab. Michała Śliwy, dyrektora Instytutu Pedagogiki Specjalnej dr. hab. prof. UP Adama Mikruta i wrażliwości środowiska uniwersyteckiego dla tej problematyki.

Poprzez stworzenie Pracowni jak i wprowadzenie do harmonogramów I i II° studiów stacjonarnych i niestacjonarnych przedmiotów z zakresu seksualności osób z niepełnosprawnością, staram się upowszechniać nie tylko wyniki swoich badań, ale również budować tożsamość dla nowego obszaru wiedzy, jakim jest pedagogika seksualności osób z niepełnosprawnością.

W celu podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych uczestniczę w różnego typu szkoleniach i kursach, m. in:

Szkolenie „Zarządzanie projektem badawczym w pigułce”, 24h, 9.12.2013 do 11.12.2013 (Ośrodek Doradztwa i Treningu Kierowniczego Spółdzielnia oraz Akademia Morska w Gdyni)

Szkolenie „Pisanie artykułów naukowych – jak efektywnie pisać i skutecznie publikować”, 6,5h, 10.06.2014

Kurs „Przygotowanie materiałów dydaktycznych na Platformie Edukacyjnej „Moodle”, 30h, 31.10.2013 do 20.12.2013 (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

Szkolenie „Kształcenie uczniów niepełnosprawnych – wyzwania, inspiracje, przyszłość”, 6h, 8.06.2015 (Ośrodek Rozwoju Edukacji i Ministerstwo Edukacji Narodowej)

Kurs „Terapia behawioralna w teorii i praktyce dzieci i młodzieży ze spektrum autyzmu – III modułowy kurs bazowy”, 45h, 8.01.2016 – 10.01.2016, 12.02.2016 – 14.02.2016 (Centrum Terapii Behawioralnej)

Szkolenie „Szkolenie podstawowe PECS”, 13h, 28.01.2012 – 29.01.2012 (Pyramyd Educational Consultants)

Kurs „Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa”, 20.03.2013 – 22.03.2013 (Fundacja Promyk Słońca).

3. Plany badawcze na przyszłość

Aktualnie skupiłem się na realizacji rozpoczętych projektów badawczych „Inclusive Education: Socio-Psychological, Educational and Social Aspects” oraz „Educational Robotics for People with Learning Disabilities”. W ramach podjętych projektów, będę realizował kolejne wizyty studyjne – najbliższa to Uniwersytet w Lapland (Finlandia). Wspólnie z partnerami zagranicznymi projektu “Inclusive...” przygotowywana jest międzynarodowa publikacja *Comparative Analysis of Legal Basis of Inclusive Education in Four European Countries*.

Rozpocząłem również badania nad kwestią „poczucia stabilizacji życiowej” u osób z niepełnosprawnością intelektualną żyjących w związkach poza instytucjami. Zebrany materiał do pracy habilitacyjnej zainspirował mnie do dalszej eksploracji tego zagadnienia, jednak tym razem poszukiwania badawcze skupiać się będą wyłącznie na parach żyjących w środowisku otwartym.

Kraków, 26 kwietnia 2016 roku

podpis